

uradu. Pripoznana je bila laščina najpred zavolj Beneške in Lombardije, pri porodu dualizma pripoznala se je madjarščina in z njo hrvaščina, potem se je potom cesarske naredbe pripoznala Galiciji poljščina in sedaj vrši se borba za češčino, ki ima naravno svoje posledice tudi za slovenščino. Sedaj, ko je ravno to vprašanje na vrhuncu razprav, pokazale so se tudi sedaj merodajne osebe.

Rieger zahteva v imenu vsih Čehov v čeških okrajih brezpogojno češčino kot notranji uradni jezik; privolitev te zahteve je v rokah vladnih tudi za slučaj nasprotovanja Nemcev. Umevno je, da se Taaffe brani, toda izvoliti ima le med češčino in poravnavo, ali pa med nevspehom svojega programa. Rieger in Taaffe se razgovarjata te dni in pričakovati smemo, da se dogovorita.

Naši dopisi.

Dobrova dne 9. avgusta. (Šolsko). Dne 29. julija dokončali smo tukaj 1889/90. šolsko leto brez posebne javne preskušnje. Tega dne bila je ob 7. uri zjutraj šolska sv. maša s „zahvalno pesmijo“, daroval jo je naš p. n. gospod katehet Anton Lesjak. Vsakega razreda otroci zbero se potem v svoji šolski sobi. P. n. gospod župnik Jernej Babnik ogovoril je v vsakem razredu otroke v daljšem primernem govoru, ter jih spodbujal k pridnosti, pobožnemu življenju in spodbudno-lepem obnašanju napram domačim in tujim odraščanim ljudem, da delajo čast sebi, svojim starišem in celi šolski občini, ter da tako postanejo enkrat iz njih dobri pobožni kristjani, uzorni farani in hrabri koristni državljani. Istotako je vsak učitelj z gosp. katehetom vred otrokom dal primernih podukov ta dan, po katerih morejo časno in večno, dušno in telesno, če se bodo po njih ravnali, postati srečni. Prednostno in pohvalno napredujoči učenci in učenke vpisani bili so v „zlato knjigo“ te šole; pohvalili so se javno. Najpridnejši izmed njih bili so obdarovani z „Angeljči“ in „Molitveniki“, drugi pa s podobnicami. Darila ta nakupila sta iz lastnega žepa domača p. n. gg. duhovnika. Slava in hvala jima za to. Razdelila so se šolska naznanila; zapelo se je več mičnih pesmic v vsakem razredu, katerim sklepčna bila je „cesarska himna“. Ob začetku in sklepu opravila se je šolska molitev. Otroci odpustili so se na dom o 1/2 10. uri predpoludnem. M. R.

Iz Ljubljane. — Gospod deželni predsednik baron Winkler, ki je bival nekoliko dni v Beli Peči na počitnicah, vrnil se je minuli petek nazaj v Ljubljano ter je prevzel poslovanje deželnega predsedništva.

— Shod slovenskih pevcev vršil se je v Mariboru minulo nedeljo sijajno. Politična oblastva so prepovedala sijajni vhod v mesto, pa to ni bilo slavnosti nikakor v

kvar, toliko večja postala je vdeležba pevcev, pevk in prijateljev slovenskega petja. Prepevanje na vrtu Gambrinove pivarne vršilo se je sijajno v najlepšem redu in med veliko navdušenostjo. Po petju bil je ples. Nasprotni nemški krogi so se poskrili, v mestu samem in v nepristranskih krogih mestnega prebivalstva pa je zapustila slavnost najboljši vtis, prav tako pa so tudi z Ljubljane in od drugod došli gostje saboj vzeli najboljše spomine. Oni nemški krogi, ki se na vse kriplje branijo resnice, da je z Maribora do Trsta dolg postanek za nemški most do Adrije, so se lahko prepričali, da je ta most zidan vkljub nemškemu „Schulverein in Südmarki“ samo na željah in domišljijah prusijanov avstrijskih.

— **Nevihite**: Minuli teden prizadele so nevihte in toča mnogo škode v deželi. Loška okolica in Črnomeljsko-Kočevska meja je po toči hudo poškodovana. Tudi krog Senožec so bile hude ure in na več krajih je blisk povzročil požare in pa pobil živino.

— **„Matica Slovenska“** razglša nastopni stalni program „Slovenske Besede“, ki je po prejšnjem nekaj prenovljen: Matice Slovenske odbor je sklenil izdajati znanstven list „Slovenska Beseda“, kateremu naj bi bil glavni namen pospeševati razvoj našega knjižnega jezika ter določiti in utrditi jednotne pravilne oblike v govoru in pismu. V ta namen se je imenovani odbor obrnil do nekaterih slovenskih jezikoslovcev ter skupno z njimi določil bodočemu listu stalni program. Po tem programu se bodo razpravljala v „Slovenski Besedi“ vsa vprašanja, tičeča se slovenske slovnice, katera še niso dognana ali še ne dosti razjasnjena; pri tem se določi, koliko se je ozirati na etimologijo, koliko na zgodovinski razvoj in koliko na fonetiko sedanjega živega jezika. List bode odmenjen slovenskemu jezikoslovju sploh, a najbolj se bode oziral na pravorečnost in jednotno pravilno pisavo. Vse dognane stvari se bodo zbirale, in na podlagi teh beležkov se bode mogla izdati slovenska pravopisna knjižica. „Slovenska Beseda“ bode nadalje pospeševala pravilni razvoj slovenskega besedja v slovarskem oziru in si toraj prizadevala pripomoči v to, da se natančno določijo pomeni besedam, kjer se kaže razlika v rabi, da se strokovno nazivoslovje (terminologija) razvije po svojstvu in pravilih slovenskega jezika in da se jezik obogati iz nikakor še ne povse razkritih zakladov narodnega govora; v ta namen bode list tudi prinašal iz raznih krajev zbirke takih besed, ki so ali sploh manj znane, ali imajo v različnih krajih različen pomen. Najpripravnejši bodo v obče kratki spisi, ki se bodo držali omenjenih mej; sprejemale se bodo pa tudi kritike vseh slovenskih knjig z ozirom na njih jezik. Vse to se bode zgolj stvarno razpravljalo; mirni in stvarni polemiki, katera uči polagoma spoznati resnico, bode „Slovenska Beseda“ na razpolaganje; a izključeno iz nje bode vse strastno in osebno napadanje in pikanje, za kar jamči uredništvo, kateremu je glede tega pridržana pravica, da popravi in zavrže vse, kar bi se ne ujemalo s tem načelom.

Časopisa pride vsako leto na svetlo blizu dvanajst pol v nedoločenih obdobjih, približno jedna pola vsak mesec. List prične izhajati, kadar se nabere dokaj gradiva. To podjetje je pa le tedaj mogoče izvesti, ako se pridobi dovolj sotrudnikov, ki bi list podpirali z rednimi spisi. Odbor Matice Slovenske torej vabi vse slovenske razumnike na skupno delovanje ter jih uljudno prosi, naj z znanstvenimi razpravami, z mirno kritiko, pa tudi s kratkimi nasveti podpirajo to za razvoj slovenske knjižnosti prekoristno podjetje, da v resnici doseže svoj namen. Dopise bode sprejemal od 10. septembra t. l. dalje urednik bodočemu listu, gimn. prof. A. Bartel v Ljubljani.

V Ljubljani, dne 29. julija 1890.

Odbor Matice Slovenske.

— Trgovinska in obrtniška zbornica v Ljubljani zborovala je včeraj popoldne ob 4. uri v mestni dvorani, svetovalci zbrali so se nenavadno hitro k sklepčnosti (večinoma bilo je 18 členov navzočih) in rešil se je obširni dnevni red 21 točk. Potrdil se je zapisnik zadnje seje, zbornica pridružila se je prošnji solnogradske zbornice, da naj bi se vsaki zbornici pripoznala pravica voliti po enega člana v državno-železniški svet, tako tudi, da bi se znižala telegrafška besedna tarifa, ravno tako, da naj bi država prevzela trgovinsko šolstvo. Dalje je zbornica sklenila vladi priporočiti privolitev 4 novih letnih semnjev za živino in blago na Rakku. Dalje je poročal zbornični tajnik o shodu vdeleženih zastopov v Celovcu glede nove železnične proge Divača-Škofja Loka. Za člana železniškega sveta po pretekli 3letni dobi izvoli se člen zborničen Karol Lukmann. Vsled naročila trgovinskega ministerstva izvoliti je na novo osnovan carinski svet, kateri bode imel nalogo sodelovati, da bode poslovanje v carinskih vprašanjih bolj enotno in hitreje, izvoli zbornica za člana carinskega sveta gosp. Baumgartna, za njegovega namestnika pa gospoda Jož. Kušarja. Še pred 6. uro bila je seja končana.

— Zanimiva slovesnost bode na Dobrovi prihodnjo nedeljo dne 17. avgusta. Pride namreč gori milostljivi knezoškof sam blagoslavljal novo narejen altar lurske Matere Božje in prenovljene kapele na pokopališči. Govor imel bode gospod kanonik Klun, kateri bode popoldne pri volilnem shodu poročal o svojem delovanju v državnem zboru.

— Deželni zakon gledne mitnine v kamniškem mestu, dobil je z Najvišjem sklepom z dne 30. julija t. l. Najvišje potrjenje.

— Slavnostno razkritje Miroslav Vilharjeve spominske plošče v Planini prireja Planinska čitalnica in prosi, da se doneski rodoljubov za to slavnost dpošljejo čitalnici do 15. avgusta. (Obširno vabilo došlo nam je prekasno za današnji list.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Minuli teden v petek in soboto prišel je dr. Rieger na Dunaj k grofu Taaffe-ju na razgovor glede češko-nemške poravnave. Prvi dan mudil se je Rieger pri ministru komaj eno uro, v soboto pa dve uri, soboto večer odpeljal se je dr. Rieger v Prago, kamor je za nedeljo povabil v Pragi navzoče člene češkega narodnega kluba, kjer je gotovo poročal o tem, kar sta razpravljala z ministrom. Naravno je, da se razgovor ne more obešati na veliki zvon; tudi je umevno, da pri prvem razgovoru ne dr. Rieger in ne grof Taaffe ni mogel kaj dokončnega obljubiti, ne v kaj dokončnega zavezati. Ker pa je gotovo, da oba želita poravnave, sme se soditi, da se Rieger ni vrnil brez obljub nazaj v Prago, ker bi bilo sicer vse daljno razpravljanje odveč. Tudi pisava poravnave nasprotnih listov kaže, da jim je ta shod sapo zaprl in da sedaj ni več dvomiti, da se dokončno, se ve da še le v zadnjem trenutku, poravnava posreči. Odločevalo bo samo to, da si vlada in Čehi zaupajo.

Češka. — Zanimivo je, kar je po poročilu „Politik“ dr. Rieger pravil o uzrokih češko-nemške poravnave: „Poravnava pričela se je vsled vplivanja unajne politike. Bismark se pred ni utikal v naše notranje zadeve, toda zadnji čas so se začeli ozirati na javkanje tukajšnjih Nemcev in celo nemška diplomacija je začela kazati, da ne odobrava slovanske politike Taaffe-jeve. Zato je bilo kroni in vladi na tem ležeče, da se vpelje nekakova poravnava med Čehi in Nemci. Tudi Ogri so pomagali, da bi se vrgla Taaffe-jeva vlada. Za nas je bilo to nevarno, ker vemo, da bi za Taaffejem, ki nam nikakor ni po vsem po naši volji, prišlo še kaj slaberega in zato nam je nastala dolžnost podpirati Taaffejeve namere.“

Nemška. — V soboto, dne 9. t. m. prevzela je nemška vlada do tedaj angleški otok Helgoland. V soboto po 3. uri popoldne pripeljali so se na otok minister Bötticher, korvetni kapiten Geissler prihodni governor, pa vladna svetovalca Wezmuth in Lindau ter so otok prevzeli v imenu cesarjev. Dne 10. avgusta pa je tje prišel cesar sam, da je v posest vzel osobno novo pridobljen otok. Dosedanji angleški guverner je ob enem zapustil otok. Dne 11. t. m. vrnil se je cesar v Berlin in dne 14. t. m. je nameravano potovanje cesarjevo na Rusko.

Španjska. — Kolera se razun okraja Valencije, prikazuje tudi v drugih okrajih, zato se morajo skoraj v vseh evropskih državah s Španjske prihajajoči brodovi, dalji ali krajši kuranteni, podvrči, da se po tej poti ne vpelje bolezen v dotične dežele.

Bolgarska. — Ministri s Stambulev-om na čelu odpeljali so se knezu do Widin-a naproti, kamor dospe knez jutri praznovat obletnico svojega vladarstva. Od tod gre knez v tabor pri Kuli da nadaljuje ogledavanje vojne potem pa se vrne v Sofijo.